

ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε.

“Κατάρτιση στον Αγροτικό Τομέα
στην Ελλάδα”

Αθήνα, 27 Σεπτεμβρίου 2000

Διαδικασία

Στην 5η Ευρωμεσογειακή Σύνοδο Κορυφής των Ο.Κ.Ε. και παρεμφερών οργανισμών, που έγινε στην Αττάλεια της Τουρκίας το Νοέμβριο του 1999, αποφασίστηκε ότι μία από τις εισηγήσεις που θα παρουσιαστούν στην Επόμενη Σύνοδο Κορυφής, που θα πραγματοποιηθεί το Νοέμβριο του 2000 στη Νάπολη, θα είναι "Η Κατάρτιση στη Γεωργία".

Η Ο.Κ.Ε. της Ελλάδος συμμετείχε μαζί με τις Ο.Κ.Ε. της Αλγερίας, της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας σε Ομάδα Εργασίας, υπό το συντονισμό της Ο.Κ.Ε. της Γαλλίας, προκειμένου να προετοιμαστεί η εισήγηση για το προαναφερόμενο θέμα.

Για το σκοπό αυτό η Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. αποφάσισε στις 3-3-00 την έκδοση σχετικής Γνώμης Πρωτοβουλίας και όρισε Επιτροπή Εργασίας, η ευθύνη λειτουργίας της οποίας ανατέθηκε στον κ. **Νικόλαο Λιόλιο**. Στην Επιτροπή Εργασίας συμμετείχαν επίσης ως μέλη οι κ.κ. **Στέφανος Λαιμός, Δημήτρης Μπαλωμένος, Κωνσταντίνος Παπαντωνίου και Φώτης Λίτσος**.

Ως εμπειρογνώμονες ορίστηκαν η κα **Αναστασία Κουτσιβίτου**, Στέλεχος Σ.Ε.Β. (Α' Ομάδα), ο κ. **Βασίλης Παπαδόγαμβρος**, Διευθυντής του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης του Ι.Ν.Ε./Γ.Σ.Ε.Ε.-Α.Δ.Ε.Δ.Υ. (Β' Ομάδα) και ο κ. **Νικόλαος Γκοτσίνας**, Διευθυντής του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης της ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. (Γ' Ομάδα). Στις αρχικές συνεδριάσεις της Επιτροπής συμμετείχε και ο Επιστημονικός Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε. Δρ. **Δημήτρης Κιούκας**. Τον συνολικό επιστημονικό συντονισμό είχε η Δρ. **Ματίνα Γιαννακούρου**, Επιστημονική Συνεργάτις και Επιστημονική Υπεύθυνη για τις Διεθνείς Σχέσεις της Ο.Κ.Ε. Κατά τη διαμόρφωση της Γνώμης η Επιτροπή έλαβε υπ' όψιν της και τις παρατηρήσεις του κ. **Δημήτρη Προβατά**, Προέδρου του ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε τέσσερις (4) συνεδριάσεις. Στη συνεδρίαση της **27ης Σεπτεμβρίου 2000**, στην οποία εισηγητής ορίστηκε ο κ. **Φ.Λίτσος**, η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε. ενέκρινε το κείμενο που ακολουθεί ως υπ' αριθμ. **44^η** Γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τομέας της πρωτογενούς παραγωγής (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, δάση) είναι ζωτικής σημασίας για την εθνική μας οικονομία. Αφενός, καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις επισιτιστικές ανάγκες της χώρας και προσφέρει την πρώτη ύλη για μια σειρά μεταποιητικές μονάδες, συνεισφέροντας παράλληλα σημαντικά στις συνολικές εξαγωγές. Αφετέρου, συνδέεται με μια σειρά κρίσιμων παραγόντων που συμβάλλουν στην κοινωνική ειρήνη και συνοχή, στην ενίσχυση της περιφερειακής ισορροπίας, στην άμβλυνση του δημογραφικού προβλήματος στην ύπαιθρο και στην προστασία του περιβάλλοντος. Τέλος, η ύπαρξη ενός δυναμικού πρωτογενούς τομέα επιτρέπει την διατήρηση θέσεων εργασίας αποτρέποντας την αναζήτηση απασχόλησης στις αστικές περιοχές και ως εκ τούτου συμβάλει στην μη διόγκωση της ανεργίας.

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας¹, η απασχόληση στον γεωργικό τομέα, η οποία σήμερα υπολογίζεται περίπου το 17,4%, μειώθηκε το 1999 κατά 5% (περίπου κατά 35.000 άτομα, μεγάλο μέρος των οποίων συνταξιοδοτήθηκε), συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην αύξηση του ποσοστού ανεργίας στη χώρα. Την τάση αυτή καταγράφουν ως αναπόφευκτη και εκθέσεις διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΟΣΑ² αλλά και άλλες μελέτες, που προβλέπουν ότι θα συνεχιστεί τα επόμενα χρόνια η έξοδος από τα αγροτικά επαγγέλματα. Παρατηρούμε, άλλωστε, ότι στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι απασχολούμενοι στον αγροτικό τομέα αποτελούν το 6% του ενεργού

πληθυσμού, έναντι του 8,3% στο σύνολο των αναπτυγμένων χωρών και του 2,4% στη Βόρεια Αμερική³.

Όπως έχει παρατηρήσει και παλαιότερα η Ο.Κ.Ε.⁴, η μείωση αυτή εκτός από επιδείνωση της ανεργίας επιφέρει και έντονη υποβάθμιση της υπαίθρου, αυξημένους κινδύνους οικολογικής καταστροφής (βλ. πυρκαγιές στα δάση) και πολιτιστικής αλλοίωσης και κοινωνική αναστάτωση. Καθίσταται, λοιπόν, καίριο το θέμα της συγκράτησης του πληθυσμού της υπαίθρου μέσω πολιτικών ολοκληρωμένης ανάπτυξης του αγροτικού χώρου - όπως έχει ήδη τονίσει η Ο.Κ.Ε. στην υπ' αριθμ. 27 Γνώμη της για την "Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Αγροτικού Χώρου" - οι οποίες αναπόφευκτα συνδέονται με την ανάγκη ανάσχεσης της μαζικής εξόδου των απασχολούμενων στη γεωργία.

Στην κατεύθυνση αυτή, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι θα πρέπει να σχεδιαστούν ολοκληρωμένες πολιτικές που θα λαμβάνουν υπόψη τους τη σημερινή συγκυρία, βελτιώνοντας τις αγροτικές δομές, αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και προωθώντας την τάση, την οποία άλλωστε ενισχύει και η Ευρωπαϊκή Ένωση, για αύξηση της πολυαπασχόλησης μέσω της δημιουργίας εξωαγροτικών δραστηριοτήτων. Πέραν όμως των άλλων αναγκαίων πολιτικών, σημαντικό ρόλο μπορεί να διαδραματίσει η πληροφόρηση-ενημέρωση, αλλά και η συνεχής επαγγελματική κατάρτιση των

¹ Οικονομικό ένητο Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας, 9/7/00, σελ. 12.

² Employment Outlook 2000.

³ Γνώμη Πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε. υπ' αριθμ. 13 για την "Απασχόληση στον Αγροτικό Τομέα".

⁴ όπ. παρ.

αγροτών, παράλληλα με την αναβάθμιση της εικόνας του γεωργικού επαγγέλματος.

Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι στη χώρα μας το έλλειμμα της πληροφόρησης, της κατάρτισης και της τεχνικής καθοδήγησης των αγροτών είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Ο γεωργικός κόσμος δεν έχει εύληπτη και συστηματική ενημέρωση, ούτε καν για μέτρα πολιτικής που ισχύουν και που τον αφορούν. Οι γεωτεχνικοί του δημοσίου -που άλλοτε στήριξαν και απογείωσαν την ελληνική γεωργία είναι, σήμερα, συχνά, καθηλωμένοι σε γραφειοκρατικές εργασίες διεκπεραίωσης (κοινοτικές επιδοτήσεις, έλεγχοι, κ.λπ.), γεγονός που δεν τους επιτρέπει να σταθούν ικανοποιητικά δίπλα στον αγρότη, στερώ-

ντας του έτσι την αναγκαία πληροφόρηση, απαραίτητο στοιχείο για την ανάληψη οποιασδήποτε μακρόπνοης επιχειρηματικής πρωτοβουλίας, την οποία θα στηρίξει παράλληλα ή διαδοχικά η κατάρτιση.

Η διατύπωση ρεαλιστικών και αποτελεσματικών προτάσεων πολιτικής και μέτρων ενίσχυσης της αγροτικής κατάρτισης (IV) προϋποθέτει την κατανόηση της κατάστασης της ελληνικής γεωργίας (I) και την περιγραφή του υφιστάμενου συστήματος κατάρτισης στον αγροτικό τομέα (II), προκειμένου να αναδειχθούν οι ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα που παρουσιάζει (III).

I. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Τα βασικά προβλήματα του πρωτογενούς τομέα στην Ελλάδα θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι πρωτίστως διαρθρωτικά και δευτερευόντως προβλήματα τιμών, παρά το γεγονός ότι συχνά τα τελευταία επισκιάζουν τα πρώτα. Μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις από άποψη έκτασης με προφανή τα προβλήματα βιωσιμότητας (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1**), γήρανση του αγροτικού πληθυσμού με όλα τα συνακόλουθα προβλήματα διαδοχής⁵ (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2**), χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των γεωργών⁶, στασιμότητα επενδύσεων αν όχι αποεπένδυση, ορεινές και μειονεκτικές περιοχές (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3**) συγκροτούν σε γενικές γραμμές το τοπίο της ελληνικής αγροτικής οικονομίας.

Το μέγεθος της γεωργίας, όπως προσδιορίζεται από τη συμβολή του προϊόντος της στο ΑΕΠ της οικονομίας, προδιαγράφεται μικρό⁷, όπως και στα άλλα Κράτη-μέλη της Ε.Ε., συγκριτικά όμως εξακολουθεί ποσοστιαία να είναι το μεγαλύτερο όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ίδιο ισχύει και για τον αγροτικό πληθυσμό της χώρας σε σύγκριση με εκείνον των άλλων κρατών-μελών της Ε.Ε.

Στην περίοδο εφαρμογής του Β' ΚΠΣ το αγροτικό προϊόν συνέβαλε κατά 9,3% στη διαμόρφωση μεταβολής κατά 3,1% του ΑΕΠ. Η αντίστοιχη συμβολή του στη δεκαετία του '80 ήταν 13,2% και στα τρία πρώτα χρόνια της τρέχουσας δεκαετίας 11,2%. Με άλλα λόγια, ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ την περίοδο 1994-1999 κατά 3,1% αποδίδεται κατά 0,3% στο αγροτικό προϊόν και το υπόλοιπο 2,8% στο μη αγροτικό προϊόν⁸. Ανάλογη είναι και η συμβολή της ελληνικής γεωργίας στο συσσωρευμένο πάγιο κεφάλαιο της εθνικής οικονομίας, η οποία

⁵ Από το σύνολο των απασχολούμενων στην γεωργία που το 1995 αποτελούσαν το 20,3% του συνολικού ενεργού πληθυσμού της χώρας, με τάσεις σαφούς μείωσης (βλ. και αρχική παρατήρηση στο κείμενο), το 57,4% ήταν άνδρες και το 42,6% γυναίκες. Από το σύνολο των οικονομικά ενεργών ατόμων που απασχολούνται στην πρωτογενή παραγωγή το 88,8% είναι πλήρως απασχόλησης και το 11,2% μερικής απασχόλησης. Πρόσθετο στοιχείο που αξίζει να σημειωθεί σε σχέση με την απασχόληση και την πολυδραστηριότητα για την οποία γίνεται λόγος στην συνέχεια είναι ότι οι πλήρως απασχολούμενοι αρχηγοί γεωργικών εκμεταλλεύσεων μειώθηκαν μεταξύ 1990 και 1997 κατά 36% (Υπουργείο Γεωργίας, Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης -Τμήμα Εγγυήσεων, Παραρτήματα, Αθήνα, Ιούνιος 2000).

⁶ Από το σύνολο των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα μόνο το 0,2% είναι πτυχιούχοι Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ή Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (τριτοβάθμια εκπαίδευση), το 2,2% απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης (12ετής δευτεροβάθμια εκπαίδευση), το 3,4% απόφοιτοι 3ταξίου Γυμνασίου (9ετής δευτεροβάθμια εκπαίδευση), το 61,8% απόφοιτοι Δημοτικού (6ετής πρωτοβάθμια εκπαίδευση) και το 32,4% χωρίς καμία εκπαίδευση (ή μερικές τάξεις του Δημοτικού Σχολείου) (Στοιχεία από ομιλία του τέως υπουργού Γεωργίας κ. Στ. Τζουμάκα στο Συμβούλιο Αγροτικής Πολιτικής, Συνεδρίαση της 16ης και 17ης Μαΐου 1997).

⁷ Το προϊόν του τομέα αντιστοιχούσε το 1998 στο 9,4% του συνολικού ΑΕΠ, σύμφωνα με το παλιό σύστημα παρακολούθησης των εθνικών μεγεθών, ή στο 8,16% με το νέο. Βλ. "Ο ρόλος του Γ' ΚΠΣ για την Ανάπτυξη του Αγροτικού Τομέα", έκδοση ΠΑΣΕΓΕΣ, Αθήνα, Μάρτιος 1999.

⁸ "Ο ρόλος του Γ' ΚΠΣ για την Ανάπτυξη του Αγροτικού Τομέα", όπ. παρ.

είναι συνεχώς μειούμενη. Από 6,1% στη δεκαετία του '80 εκτιμάται σε 4,1% κατά την περίοδο 1994-1999.

Η σύνθεση της ελληνικής αγροτικής παραγωγής στην οποία αποδίδεται η συρρικνούμενη συμμετοχή της στο ΑΕΠ, προσδιορίστηκε από την ποσοστιαία κατανομή της χρησιμοποιούμενης γης. Τα λιβάδια και οι μόνιμες βοσκές κατέχουν ποσοστό 57,1% της χρησιμοποιούμενης γης, οι αροτραίες γαίες το 31,7% και οι μόνιμες καλλιέργειες το 12,2%. Στις χώρες μέλη της Ε.Ε. τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 38,7%, 51,4% και 9,2% .

Η διάρθρωση της αγροτικής παραγωγής εξηγεί και την διαμόρφωση του ισοζυγίου εισαγωγών - εξαγωγών γεωργικών προϊόντων, με το βόειο κρέας και τα γαλακτοκομικά να επιβαρύνουν σημαντικά τις εισαγωγές, ενώ οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων (που αποτελούν, αν και διαχρονικά μειώνονται, το 30,2% των συνολικών εξαγωγών της χώρας) βασίζονται σε προϊόντα διατροφής, οπωροκηπευτικά και καπνό (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4).

Σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της συνολικής εικόνας αλλά και στην παρατηρούμενη απώλεια θέσεων απασχόλησης στη γεωργία, διαδραματίζουν και οι τιμές παραγωγού, που υπολείπονται του πληθωρισμού, ενώ στο τέλος της δεκαετίας του '90 γίναμε μάρτυρες μιας υπερτιμημένης δραχμής και μικρών δραχμικών αυξήσεων στις τιμές των αγροτικών προϊόντων. Όπως αναφέρεται σε έκθεση του Υπουργείου Γεωργίας⁹ "το αγροτικό εισόδημα ανά απασχολούμενο σε σύγκριση με τους υπόλοιπους τομείς, παρότι αυξήθηκε (τη δεκαετία του '70 αντιστοιχούσε στο 40% ενώ τη δε-

καετία του '80 πέρασε το 50% του γενικού) υστερεί ακόμα. Σήμερα κυμαίνεται στο 60% του εισοδήματος των άλλων τομέων παραγωγής". Σήμερα το 40-45% του εισοδήματος των αγροτών προέρχεται από κοινοτικούς πόρους, ποσοστά που θα μειώνονται προοδευτικά, καθώς θα μειώνονται τα κονδύλια στήριξης ενισχύσεων και επιδοτήσεων μέχρι το 2005, αναδεικνύοντας την ανάγκη διαρθρωτικών αλλαγών που θα οδηγήσουν στην μεγέθυνση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και στην παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Ο ρόλος των αγροτικών συνεταιρισμών είναι καταλυτικός για την γεωργική ανάπτυξη παρά το γεγονός ότι πολλοί από αυτούς δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν στο έργο τους, συγκεντρώνοντας και εκλογικεύοντας την προσφορά προϊόντων από τα χιλιάδες μέλη τους (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5). Επιχειρήσεις των αγροτών, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί καλούνται και αυτοί να προσαρμοστούν στις σημερινές απαιτήσεις και για το λόγο αυτό η αναγκαιότητα εκπαίδευσης των αιρετών μελών τους αλλά και των στελεχών τους, είναι ζήτημα άμεσης προτεραιότητας.

Σε όλο αυτό το πλαίσιο, εντός του οποίου κινείται η γεωργία, θα πρέπει να προσθέσουμε το πρόβλημα του νερού που είναι ιδιαίτερα κρίσιμο σε αρκετές περιοχές της χώρας, όπως για παράδειγμα τα νησιά του Αιγαίου, και όχι μόνον. Θα πρέπει, επίσης, να τονίσουμε την άνιση περιφερειακή ανάπτυξη που οδηγεί σε τεράστιες διαφορές σε υποδομές παιδείας, υγείας, αναψυχής, επικοινωνιών, κοινωφελών υπηρεσιών, κάνοντας όλο και λιγότερο ελκυστική την παραμονή στην ύπαιθρο, επιτείνοντας τις

⁹ Στρατηγική και Πολιτικές Ανάπτυξης, 25.3.1996

τάσεις απομάκρυνσης από το γεωργικό επάγγελμα.

Η εικόνα θα πρέπει να συμπληρωθεί με τις εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον, που επηρεάζουν ήδη και θα επηρεάσουν ακόμα περισσότερο τα προσεχή χρόνια την ελληνική γεωργία. Η πολιτική της μείωσης της κοινοτικής προστασίας στα αγροτικά προϊόντα, που έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέστη δυνατή όχι μόνον εξαιτίας της διεθνούς οικονομικής συγκυρίας, αλλά και χάρη στη μείωση της βαρύτητας του ευρωπαϊκού αγροτικού πληθυσμού σε συν-

δυασμό με την υλοποίηση της συμφωνίας της GATT. Παράλληλα με αυτήν, η προοπτική της ένταξης στην Ε.Ε. χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και η ραγδαία εισαγωγή της τεχνολογίας που οδηγεί στην αύξηση της παραγωγής, με ταυτόχρονη μείωση των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα (και όχι μόνον), ασκούν καταλυτικές πιέσεις στην ελληνική γεωργία, που θα πρέπει με κάθε τρόπο να προσαρμοστεί για να επιβιώσει και να διατηρήσει έναν επαρκή αριθμό απασχολούμενων.

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

1. Ιστορικό

Η επαγγελματική γεωργική εκπαίδευση στην μεταπολεμική Ελλάδα καθιερώθηκε το 1946 με τον Αναγκαστικό Νόμο 920/1946 "Περί επαγγελματικής γεωργικής εκπαίδευσης". Εντούτοις, η ουσιαστική επαγγελματική εκπαίδευση των αγροτών δεν θα ξεκινήσει πριν το 1951, όταν ιδρύεται στο Υπουργείο Γεωργίας η Διεύθυνση Γεωργικών Εφαρμογών και Εκπαίδευσης.

Ο νόμος του 1951 (Ν. 1643/51), που τροποποιούσε τον ΑΝ 1547/1950, προέβλεπε δύο σημαντικά βήματα για την συστηματοποίηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης:

- α. την δημιουργία Κέντρων Γεωργικής Εκπαίδευσης (ΚΕ.Γ.Ε.) και
- β. την εκπαίδευση των γυναικών της υπαίθρου σε θέματα αγροτικής οικιακής οικονομίας.

Το παραπάνω σχήμα βασίστηκε στην αμερικανική εμπειρία.

Αν η περίοδος 1951-1960 θεωρείται "περίοδος άνθισης", με τους γεωπόνους να έχουν σαν αποκλειστικό αντικείμενο εργασίας την εκπαίδευση των αγροτών και τους αγρότες να επενδύουν στο επάγγελμά τους, η επόμενη εικοσαετία αποτελεί μια περίοδο κάμψης, καθώς,

- α. συστηματοποιείται, αρχικά, η γεωργική έξοδος που θα παρουσιάσει τάσεις σταθεροποίησης στα τέλη της δεκαετίας του '70,
- β. η γεωργία γίνεται περισσότερο απαιτητική και πέραν των αναγκών εκπαίδευσης εμφανίζονται όλο και πιο έντονες οι ανάγκες πληροφόρησης και
- γ. οι γεωπόνοι μεταβάλλονται σιγά-σιγά αλλά σταθερά σε γραφειοκράτες-διεκπε-

ραιωτές υποθέσεων του Υπουργείου Γεωργίας.

Η εκπαίδευση των αγροτών στην περίοδο αυτή είναι έργο των 34 Κέντρων Γεωργικής Εκπαίδευσης και των 8 γεωργικών σχολείων του Υπουργείου Γεωργίας, ενώ και η ιδιωτική πρωτοβουλία μέσω της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής, των Αγροτολεσχών του Εθνικού Ιδρύματος και των Σπιτιών Πρόνοιας Βορείων Επαρχιών Ελλάδας, βάζουν το δικό τους στίγμα στην γεωργική εκπαίδευση.

Μετά το 1981 και την ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση αρχίζει η εφαρμογή προγραμμάτων με την συνδρομή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και της ειδικής γραμμής 551, με προτεραιότητα την εκπαίδευση των αγροτών και αγροτισσών που υποβάλλουν και εφαρμόζουν Σχέδια Βελτίωσης στο πλαίσιο του κανονισμού (τότε) 797/85 (συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων για αγροτουριστικές ή βιοτεχνικές δραστηριότητες). Στο διάστημα που ανασκοπείται και άλλοι φορείς εγκαινιάζουν και συνεχίζουν να υλοποιούν εκπαιδευτικά προγράμματα άτυπης συνεχιζόμενης εκπαίδευσης στον αγροτικό τομέα (Ιδιωτικά Ινστιτούτα, Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης, κ.λπ.).

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να κάνουμε στην Αμερικανική Γεωργική Σχολή της Θεσσαλονίκης και στην ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ., που ιδρύεται το 1935 και με βάση το καταστατικό της και μέσω της Συνεταιριστικής Σχολής Θεσσαλονίκης εκπαιδεύει το προσωπικό των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (9μηνη εκπαίδευση) παρέχοντας την εποχή εκείνη εξειδικευμένο προσωπικό στα μέλη της, αναγκαίο για την προσαρμογή τους κάθε φορά στις νέες προκλήσεις των καιρών. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχαν άτομα που υ-

ποδεικνύονταν από τις συνεταιριστικές οργανώσεις και τα οποία για να αναλάβουν εργασία έπρεπε να ολοκληρώσουν τον κύκλο αυτό της εκπαίδευσης.

Παράλληλα η ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. διοργάνωνε βραχυπρόθεσμες εκπαιδευτικές ενημέρωσης-πληροφόρησης για τα μέλη των ΔΣ (κατά κύριο λόγο) των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών-μελών της, αλλά και πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών, εφόσον εκδηλώνονταν σχετικό ενδιαφέρον με αντικείμενο, κατά κύριο λόγο, τη διοίκηση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, το νέο θεσμικό καθεστώς που δημιούργησε η ένταξη της χώρας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες αλλά και το μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον.

2. Η σημερινή κατάσταση

Το τρίπτυχο της επαγγελματικής κατάρτισης των αγροτών στο πλαίσιο τόσο της αρχικής όσο και της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης θα μπορούσαμε να πούμε ότι χαρακτηρίζεται από τα εξής:

1. Να γνωρίζει και να κατανοεί ο αγρότης τον τρόπο με τον οποίο θα εξελιχθεί η αγροτική πολιτική βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, να γνωρίζει τις επιχειρηματικές ευκαιρίες και δυνατότητες.
2. Να γνωρίζει τις προοπτικές της παραγωγής του στις αγορές των προϊόντων.
3. Να γνωρίζει τις κατάλληλες τεχνικές παραγωγής και να ενημερώνεται διαρκώς για τις εξελίξεις και τις νέες τεχνικές.

Ας δούμε τώρα τι προσφέρεται στους αγρότες ως επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ανά φορέα.

Α. ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Ο κυριότερος φορέας γεωργικής επαγγελματικής κατάρτισης παραμένει το

Υπουργείο Γεωργίας, με τον εποπτευόμενο Οργανισμό Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Απασχόλησης (ΟΓΕΕΚΑ) ΔΗΜΗΤΡΑ.

Η γεωργική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση από πλευράς Υπουργείου Γεωργίας θα μπορούσε να σχηματιστεί ως ακολούθως:

Α1. Τεχνικές Επαγγελματικές Σχολές (Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια)

Το πρόγραμμα Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης Αγροτών τυγχάνει συνδρομής από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) σε ποσοστό 75% και προς το παρόν συμπεριλαμβάνει τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στις Τεχνικές Επαγγελματικές Σχολές (ΤΕΣ).

Οι Τεχνικές Επαγγελματικές Σχολές, που έχουν πλέον μετονομαστεί με βάση το Νόμο 2640/1998 σε Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια Α' Κύκλου, ανήκουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και υπάγονται στο Υπουργείο Γεωργίας, το οποίο και χορηγεί απολυτήριο φοίτησης. Τα επαγγελματικά δικαιώματα της μεταγυμνασιακής αυτής φοίτησης καθορίζονται από τον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ), που εποπτεύεται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Η φοίτηση στα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια εποπτείας του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Απασχόλησης (ΟΓΕΕΚΑ) ΔΗΜΗΤΡΑ διαρκεί δύο χρόνια, ενώ κάθε διδακτικό έτος δύο τετράμηνα. Σε αυτές φοιτούν νέοι ηλικίας 16-25 χρονών, απόφοιτοι 9ετούς υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Τα γνωστικά αντικείμενα των ΤΕΕ προσδιορίζονται από την ειδικότητα κάθε σχολής και περιλαμβάνουν γενικά μαθήματα (Μαθηματικά, Νέα Ελληνικά κ.λπ.) και κυρίως ειδικά μαθήματα. Το περιεχόμενο του ετήσιου

εκπαιδευτικού προγράμματος καθορίζεται ύστερα από συνεργασία του Υπουργείου Γεωργίας με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Σε αρκετά ΤΕΕ λειτουργούν οικοτροφεία για να διευκολύνεται η φοίτηση μαθητών από όλα τα μέρη της χώρας. Οι εκπαιδευτές των ΤΕΕ αποτελούνται από μόνιμους Γεωτεχνικούς υπαλλήλους του Υπ. Γεωργίας, υπεύθυνους για τα ειδικά μαθήματα, από εποχιακούς γεωτεχνικούς και από ωρομίσθιους εκπαιδευτικούς για τα γενικά μαθήματα. Οι απόφοιτοι τους μπορούν να συνεχίσουν σε ΤΕΕ Β' Κύκλου εφόσον υπάρχει σχετικό αντικείμενο.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ στα ΤΕΕ εποπτείας του φοιτούν στο Σχολικό Έτος 1999-2000 περίπου 700 άτομα.

Όλα τα ΤΕΕ αποτελούν ανεξάρτητες Διευθύνσεις υπαγόμενες στον ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ που εποπτεύεται από το Υπουργείο Γεωργίας και όχι στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

A2. Πρακτικά Γεωργικά Σχολεία

Τα Πρακτικά Γεωργικά Σχολεία που λειτουργούν σήμερα και έχουν ενταχθεί στις δραστηριότητες των ΚΕΓΕ είναι της Πάτρας, Βέλου, Ασωμάτων Κρήτης και της Μεσσαρίας Κρήτης.

Τα Πρακτικά Γεωργικά Σχολεία που δεν έχουν ενταχθεί στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, είναι περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, το οποίο και εποπτεύει την λειτουργία τους. Για τη διάρκεια των σπουδών, τα αντικείμενα εκπαίδευσης κ.λπ. εφαρμόζεται ότι και στα ΚΕΓΕ.

A3. Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης (ΚΕΓΕ)

Τα Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης ιδρύθηκαν με βάση το Ν.Δ. 438/74 και σε αυτά

εφαρμόζεται το πρόγραμμα της "Συνεχιζόμενης Κατάρτισης Αγροτών".

Τα ΚΕΓΕ αποτελούσαν οργανικές μονάδες της Διεύθυνσης Γεωργίας του κάθε Νομού. Με την υπαγωγή των Δ/σεων Γεωργίας στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση τα ΚΕΓΕ έχουν υπαχθεί ως δραστηριότητα στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Σήμερα βρίσκονται στη διαδικασία ένταξής τους στον ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ.

Στην πραγματικότητα όλα τα ΚΕΓΕ λειτουργούν με τις ίδιες δραστηριότητες που είχαν. Στην πλειοψηφία τους εφαρμόσαν το πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας "Συνεχιζόμενη Κατάρτιση Αγροτών", χρηματοδοτούμενο και εποπτευόμενο από την Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας (Διεύθυνση Γεωργικών Εφαρμογών).

Στο πρόγραμμα συνεχιζόμενης κατάρτισης αγροτών εκπαιδεύονται αγρότες, αλιείς, δασεργάτες, σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα του πρωτογενούς τομέα.

Τα γνωστικά αντικείμενα κατατάσσονται στις εξής 6 μεγάλες κατηγορίες¹⁰:

- 1. Εκπαιδεύσεις στον τομέα της άσκησης της γεωργίας:** περιλαμβάνουν εκπαιδεύσεις με τεχνικά θέματα της φυτικής και ζωικής παραγωγής, της ποιοτικής-ποσοτικής βελτίωσης της αγροτικής παραγωγής, της άσκησης τεχνικών φιλικών προς το περιβάλλον, κ.λπ.
- 2. Εκπαιδεύσεις στον τομέα της Δασικής Παραγωγής,** περιλαμβάνουν εκπαιδεύσεις σε θέματα ανάπτυξης και προστασίας των δασών, προστασίας και καταστολής των δασικών πυρκαγιών, αναδάσωσης, κ.λπ.
- 3. Εκπαιδεύσεις στον Τομέα της Αλιευτικής Παραγωγής:** περιλαμβάνουν εκπαιδεύσεις σε θέματα αλιείας, υδατοκαλλιέργειας, ορθολογικής αξιοποίησης των γλυκών και θα-

¹⁰ Κ. Θεοφιλίδου: "Αγροτική Εκπαίδευση -Κατάρτιση..." Πρακτικά Ημερίδας "Η Αγροτική Εκπαίδευση στο κατώφλι του 2000", Θεσσαλονίκη 28.1.1999

λασσίων υδάτων από την υδατοκαλλιέργεια.

4. **Εκπαιδεύσεις Ειδικών Θεμάτων απαραίτητων για τη βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος.** Τα θέματα περιλαμβάνουν τον αγροτουρισμό, την οργάνωση και διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και τη λογιστική παρακολούθησή τους, τη σωστή μεταποίηση, τυποποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων, τη διαδικασία ένταξης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο καθεστώς των εθνικών και κοινοτικών επιδοτήσεων.
5. **Εκπαιδεύσεις που απευθύνονται σε Νέους Αγρότες ή σε Αγρότες ενταγμένους σε κάποιο Κοινοτικό Κανονισμό.** Τα θέματα των εκπαιδεύσεων αυτών απορρέουν από τις υποχρεώσεις μας απέναντι σε Κοινοτικούς Κανονισμούς ή προγράμματα (πχ. στον Κανονισμό 2328/91), στους Κανονισμούς στήριξης της Βιολογικής Γεωργίας, στο πρόγραμμα της πρόωρης συνταξιοδότησης των αγροτών, κ.λπ.
6. **Εκπαιδεύσεις που στηρίζουν το Οικογενειακό Αγροτικό Εισόδημα και την παραμονή του αγρότη στις αγροτικές περιοχές.** Έτσι έχουμε καταρτίσεις στον αγροτουρισμό, την οικοτεχνία, τη μεταποίηση, τυποποίηση, εμπορία γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων, την οικοτεχνία και τη φύλαξη παιδιών και ηλικιωμένων.

Κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα έχει τις δικές του επιμέρους θεματικές ενότητες, προσαρμοσμένες στις τοπικές ανάγκες εκπαίδευσης του εργαζόμενου στον πρωτογενή τομέα (προβλήματα περιοχής, καλλιέργειες περιοχής, εκμεταλλεύσεις, εφαρμοζόμενα γεωργικά προγράμματα κ.λπ).

Τα εκπαιδευτικά σεμινάρια έχουν διάρκεια 100-300 ώρες (όρια που απαιτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο που χρηματοδοτεί το πρόγραμμα ενταγμένο στο Β' ΚΠΣ) και έχουν ως στόχο την επιμόρφωση

των διαφόρων κατηγοριών εργαζομένων στον πρωτογενή τομέα, στις νέες τεχνολογίες, στις νέες μεθόδους παραγωγής αγροτικών προϊόντων, στους σύγχρονους τρόπους οικονομικής διαχείρισης των γεωργικών επιχειρήσεων κ.α.

Σε κάθε περίπτωση την ευθύνη εφαρμογής του προγράμματος την έχουν τα ΚΕΓΕ. Το πρόγραμμα τυγχάνει συνδρομής από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο σε ποσοστό 52,5%.

Το πρόγραμμα της Συνεχιζόμενης Κατάρτισης υποχρεούνται να παρακολουθήσουν οι Νέοι Αγρότες που έχουν ενταχθεί στον Κανονισμό 950/97 (πρώην 2328/91), οι αγρότες που επιδοτούνται με βάση "Σχέδιο Βελτίωσης" του ίδιου κανονισμού και οι αγρότες που έχουν ενταχθεί στο "Πρόγραμμα της Πρόωρης συνταξιοδότησης αγροτών".

Στο χώρο του Υπουργείου Γεωργίας συντελούνται μεγάλες αλλαγές όσον αφορά την αρχική και συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση καθώς η ελληνική κυβέρνηση σε μια προσπάθεια να καταστήσει το σύστημα εκπαίδευσης περισσότερο ευέλικτο και ικανό να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών ίδρυσε το 1997 (Ν 2520/97) τον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Απασχόλησης ΔΗΜΗΤΡΑ (ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ), ενώ στις 16/7/1998¹¹ εκδόθηκε η εφαρμοστική εγκύκλιος για την μεταφορά υπηρεσιακών μονάδων του Υπουργείου Γεωργίας στον ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ.

Από το 1997 και μέχρις ότου ολοκληρωθούν οι διαδικασίες οργάνωσης και λειτουργίας του ΔΗΜΗΤΡΑ πέρασε καιρός και μόλις τον περασμένο Οκτώβριο άρχισε ουσιαστικά να λειτουργεί ο ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ αναλαμβάνοντας σε πρώτη φάση τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια Α' Κύκλου Εποπτείας του Υπουργείου Γεωργίας (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**

¹¹ Κοινή Υπουργική Απόφαση 337423, των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Γεωργίας και του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

6), ενώ μετά τη λήξη του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης θα αναλάβει και το έργο της λειτουργίας των ΚΕΓΕ τα οποία και θα ονομαστούν κέντρα "ΔΗΜΗΤΡΑ".

Ο ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ θα αναλάβει και τη χορήγηση του "Πράσινου Πιστοποιητικού", μελέτη η οποία έχει ήδη ανατεθεί στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Τομέας Αγροτικής Οικονομίας, Τμήμα Γεωπονίας) και τα συμπεράσματά της θα πρέπει να παραδοθούν μέχρι τα μέσα του 2000.

Β. Η ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Η ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. προχώρησε τα τελευταία χρόνια στην σύσταση ενός Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης, πιστοποιημένου για την παροχή εκπαίδευσης σε όλους τους τομείς, που σχετίζονται με την πρωτογενή παραγωγή (κλαδικό) από το ΕΚΕΠΙΣ και το Υπουργείο Εργασίας, το οποίο έχει και την ευθύνη της διαχείρισης και σε ένα βαθμό του συντονισμού της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα.

Το ΚΕΚ ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. έχει την έδρα του στην Θεσσαλονίκη και διαθέτει παραρτήματα στην Αθήνα, την Λάρισα και τα Ιωάννινα.

Στο διάστημα των ετών 1995 - μέσα του 2000, για τα οποία υπάρχουν ολοκληρωμένα στοιχεία, το ΚΕΚ ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. υλοποίησε 153 προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία παρακολούθησαν 2.770 άτομα για ένα διάστημα συνολικά 870.000, περίπου, ωρών και προϋπολογισμού που ξεπέρασε τα 2,25 δις δραχμές.

Η θεματολογία των καταρτίσεων αυτών διέθετε ένα μεγάλο εύρος και ενδεικτικά θα αναφέρουμε:

- Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί.
- Βελτίωση της Κτηνοτροφικής Παραγωγής.
- Κοινή Αγροτική Πολιτική και Αγροτική Παραγωγή.

- Μεταποίηση-Τυποποίηση και Εμπορία-Προώθηση Αγροτικών Προϊόντων.
- Χρήση της πληροφορικής στις αγροτικές επιχειρήσεις και τους συνεταιρισμούς.
- Οργάνωση και Διοίκηση Αγροτικών Επιχειρήσεων και Συνεταιρισμών.
- Βιολογική Γεωργία και Οικολογικά Προϊόντα.
- Μεταποίηση Αλιευτικών Προϊόντων.
- Μεταποίηση-Τυποποίηση Εμπορία Κτηνοτροφικών Προϊόντων.
- Αλιεία-Υδατοκαλλιέργειες.
- Χρήση Μεθόδων και Τεχνικών Φιλικών προς το Περιβάλλον.
- Χρήση Λιπασμάτων-Φυτοφαρμάκων και Προστασία Περιβάλλοντος.
- Μελισσοκομία.
- Προστασία και Αξιοποίηση Δασικού Πλούτου-Αποκατάσταση Υποβαθμισμένων Δασικών Περιοχών.
- Εκπαίδευση νέων γεωργών σε σύγχρονες τεχνικές καλλιεργειών.
- Θερμοκήπια.
- Επισκευή συντήρηση γεωργικών μηχανημάτων.

Παράλληλα με τα μακροχρόνια αυτά σεμινάρια η ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. και το ΚΕΚ ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. προχώρησαν στην υλοποίηση μιας σειράς άλλων δράσεων για την ενημέρωση των διοικήσεων και των εργαζομένων των συνεταιρισμών αλλά και απλών μελών συνεταιρισμών με την συνδρομή είτε της VI Δ/σης της Ε.Ε., είτε των Περιφερειών της χώρας, είτε του Υπουργείου Γεωργίας.

Πρόκειται για 60 βραχυχρόνιες εκπαιδύσεις-ενημερώσεις (διάρκειας 2-3 ημερών), με αντικείμενο ανάλογο με το κοινό στο οποίο απευθύνονται και την περιοχή υλοποίησής τους.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει δοθεί στην ενίσχυση με κάθε τρόπο και στην επιμόρφωση - κατάρτιση των αγροτισσών που δραστηριοποιούνται στον αγροτουρισμό και την αγροτοβιοτεχνία μέσω ενός μοναδικού μοντέλου αυτού των γυναικείων αγροτουριστικών και αγροτοβιοτεχνικών συνεταιρισμών.

Στο πλαίσιο αυτό η ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. έχει δημιουργήσει μόνιμο γραφείο υποστήριξης τους και έχει προχωρήσει επανειλημμένα στην πραγματοποίηση σεμιναρίων πολλά από τα οποία γίνονται σε συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας και την αρμόδια διεύθυνσή του.

Η ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ., επίσης, έχει θέσει σε λειτουργία ένα πιλοτικό σύστημα ενημέρωσης-επιμόρφωσης των αλιέων μέσω υπολογιστών (δίκτυο FISHNET) ενώ ένα παρόμοιο δίκτυο θα έχει εγκατασταθεί μέχρι το τέλος του 2000 για τους μελισσοκόμους με (MELINET).

Γ. Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Στα πλαίσια του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης το οποίο καθιερώθηκε με τον νόμο 2009/1972 ιδρύθηκε το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου "Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης" (ΟΕΕΚ), ο οποίος παρέχει τυπική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και έχει τη συνολική ευθύνη για τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), Δημόσια και Ιδιωτικά, που λειτουργούν στη χώρα επίσης από το 1992.

Ο Οργανισμός λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και σημαντική καινοτομία για τα ελληνικά δεδομένα είναι η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων τόσο στην διοίκηση του Οργανισμού όσο και σε άλλα όργανά του και επιτροπές.

Ο ΟΕΕΚ προσφέρει σήμερα προγράμματα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στα ακόλουθα αντικείμενα του αγροτικού τομέα:

1. Τεχνικός Ανθοκομίας.
2. Τεχνικός αμπελουργίας-οινοτεχνίας.
3. Τεχνικός θερμοκηπίων.
4. Τεχνικός αρδεύσεων.
5. Ειδικός δασικής προστασίας.
6. Επιμελητής - ξεναγός εθνικών δρυμών και χώρων αναψυχής.
7. Τεχνικός βιολογικής - οικολογικής γεωργίας.
8. Ειδικός δενδροκομίας και μεταποίησης επεξεργασίας προϊόντων ελιάς -φιστικιάς.
9. Τεχνικός πτηνοτροφίας.
10. Τεχνικός αναπαραγωγής αγροτικών ζώων.
11. Διαχειριστής γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
12. Βοηθός γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Η ύπαρξη των ειδικοτήτων δεν συνεπάγεται και τη συνεχή προσφορά τους, αφού προϋπόθεση λειτουργίας του τμήματος αποτελεί η ενεργός ζήτηση κατάρτισης στον τομέα αυτό. Είναι πάντως γεγονός ότι ο ΟΕΕΚ διατηρεί τμήματα των προαναφερομένων ειδικοτήτων ακόμα και αν η ζήτηση είναι πολύ χαμηλή για λόγους πολιτικής και στήριξης του αγροτικού τομέα.

Το Β' Εξάμηνο του 1998 τα μαθήματα των ειδικοτήτων γεωργικής κατεύθυνσης του ΟΕΕΚ σύμφωνα με στοιχεία της αρμόδιας Διεύθυνσης του ΟΕΕΚ παρακολούθησαν 575 άτομα .

Ο κατάλογος των ειδικοτήτων που θα προσφέρονται από τον Οργανισμό θα υπερδιπλασιαστεί (σύμφωνα με τον προγραμματισμό του Οργανισμού) από τον Οκτώβριο καθώς θα προστεθούν μια σειρά ειδικοτήτες που προέκυψαν από μελέτη που πραγματοποίησε ο Οργανισμός το 1999, προσπαθώντας να ανιχνεύσει επαγγέλματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον στον χώρο.

Οι ειδικότητες που θα προσφέρονται είναι οι ακόλουθες :

- Τεχνικός γεωργικών μηχανημάτων.
- Τεχνικός γεωπονικών εργαστηρίων.
- Τεχνικός αγροτουρισμού, αγροβιοτεχνίας και περιβάλλοντος.
- Τεχνικός βιομηχανιών δασικών προϊόντων

- Τεχνικός θηραματοπονίας.
- Βοηθός κτηνιάτρου, τεχνικός υδατοκαλλιεργείων.
- Τεχνικός πολλαπλασιαστικού υλικού.
- Τεχνικός μελισσοκομίας-σηροτροφίας, κ.λπ.

Δ. ΚΕΝΤΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΚΕΚ)

Κατά την περίοδο 1995-2000 (με εξαίρεση το έτος 1997) υλοποιήθηκαν στα πλαίσια του Εθνικού Σκέλους του Προγράμματος Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης από τα ΚΕΚ 296 Προγράμματα για το Γεωργικό Τομέα και καταρτίστηκαν συνολικά 5.812 άτομα. Στο διάστημα 1996-2000 στο Πρόγραμμα "Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας" υλοποιήθηκαν Προγράμματα Κοινωνικού Αποκλεισμού για τον Γεωργικό Τομέα τα οποία (και πάλι στα πλαίσια του Εθνικού Σκέλους) παρακολούθησαν 4.668 άτομα. Ενδεικτικά όσον αφορά τα προγράμματα 1999-2000 για τις ορεινές - απομακρυσμένες περιοχές καταρτίστηκαν 285 άτομα.

Ε. Ο.Α.Ε.Δ.

Ο Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) διαχειρίζεται την απασχόληση στην Ελλάδα και παρέχει αρχική επαγγελματική κατάρτιση σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ενώ στον τομέα της γεωργίας προσφέρει συνεχιζόμενη και εναλλασσόμενη επαγγελματική κατάρτιση. Στην εξαετία 1/1/94 έως 31/12/99 καταρτίστηκαν σε θεματικά αντικείμενα του ευρύτερου γεωργικού τομέα 2.889 άτομα.

ΣΤ. ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Με τον Νόμο 2640/98 η Τεχνική - Επαγγελματική Εκπαίδευση παρέχεται από τα ΤΕΕ - Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια - (στα οποία έχουν ενταχθεί και τα ΤΕΕ Α' Κύκλου του Υπουργείου Γεωργίας) και

στα οποία εισάγονται απόφοιτοι Γυμνασίου ή άλλου ισότιμου τίτλου.

Είναι δύο κατευθύνσεων:

1. ΤΕΕ του Τομέα Γεωργικής Παραγωγής και Φυσικών Πόρων.
2. ΤΕΕ του Τομέα Μεταποίησης και Εμπορίας Γεωργικών Προϊόντων.

Οι σπουδές διαρκούν 2-3 έτη και οργανώνονται σε δύο κύκλους Α και Β. Ο πρώτος κύκλος οδηγεί στην απόκτηση άδειας επαγγέλματος επιπέδου II (μέχρι τον κύκλο αυτό φθάνουν και τα ΤΕΕ του Υπουργείου Γεωργίας).

Ο δεύτερος κύκλος διάρκειας ενός έτους οδηγεί στην απόκτηση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος επιπέδου III και δυνατότητα εγγραφής στα ΙΕΚ.

Το σχολικό έτος 1999-2000 στα ΤΕΕ εποπτείας Υπουργείου Παιδείας, ειδικότητες του Γεωργικού Τομέα και των δύο κύκλων παρακολουθούν 3.500 άτομα, περίπου.

Οι ειδικότητες που προσφέρθηκαν αφορούσαν :

- Την επιχειρηματική γεωργία.
- Την φυτοτεχνία, τις φυτοτεχνικές επιχειρήσεις και την αρχιτεκτονική κήπων.
- Τα αγροτικά προϊόντα.
- Το περιβάλλον και τον τουρισμό.
- Την φυτική παραγωγή.
- Την τεχνολογία και τον έλεγχο τροφίμων.

III. ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΑΡΑΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η παροχή αρχικής αλλά κυρίως συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται γενικά από μια αποσπασματικότητα των δράσεων¹² που δεν εντάσσονται σε ένα γενικό εθνικό προγραμματισμό και από την ιδιαίτερη βαρύτητα που αποδίδεται στο διαχειριστικό σκέλος των προγραμμάτων σε βάρος του εκπαιδευτικού.

Η επαγγελματική κατάρτιση απευθύνεται σε ομάδες, οι ανάγκες των οποίων όπως είναι φυσικό αναγνωρίζονται συλλογικά. Η απάντηση, ιδιαίτερα στον τομέα της γεωργίας, δεν μπορεί να είναι συλλογική, αλλά ατομική, πράγμα που είναι δυνατόν, σήμερα, με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών που θα επέτρεπαν στους παραγωγούς να λαμβάνουν την εκπαίδευση που επιθυμούν και χρειάζονται τη στιγμή που την θέλουν (εξατομικευμένη εκπαίδευση μέσω δικτύων, εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, κ.λπ.). Μία τέτοια διαδικασία θα απαντούσε και στο πρόβλημα της απόστασης της κατοικίας του αγρότη από τον τόπο υλοποίησης του προγράμματος κατάρτισης.

Οι εκπαιδεύσεις που προσφέρει το δημόσιο, και αποτελούν τον κύριο όγκο των παρεχόμενων καταρτίσεων, χαρακτηρίζονται από μια σχετική δυσκαμψία που θα μπορούσε να αμβλυνθεί μέσα από ένα σύστημα συντονισμού με τις ανάγκες:

α. της παραγωγής,
β. της αγοράς εργασίας και
γ. της απασχόλησης,
στο οποίο μπορούν και πρέπει να συμβάλουν οι οργανώσεις των παραγωγών. Αυτό μπορεί και πρέπει να γίνει με την προώθηση ενιαίας στρατηγικής κατά τομέα παραγωγής (και στην δική μας περίπτωση του πρωτογε-

νούς) με ιδιαίτερη μέριμνα για τους αυτοαπασχολούμενους.

Εργαλείο για την προώθηση αυτής της στρατηγικής είναι η διασφάλιση της διαδικασίας αμφίδρομης πληροφόρησης, ανατροφοδότησης, αξιολόγησης και υποβολής προτάσεων μέσω της συμμετοχής των κοινωνικών φορέων.

Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι αγρότες, όπως και άλλες κατηγορίες εργαζομένων, θα πρέπει να διαθέτουν εκτός από τις τεχνικές δεξιότητες και ικανότητες προσαρμογής, συνεργασίας, επικοινωνίας, ανάλυσης, αυτομάθησης και αυτοαξιολόγησης.

Η σημασία της απόκτησης και χρήσης συγκεκριμένων δεξιοτήτων εξαρτάται κάθε φορά από τις εξελίξεις της παραγωγικής διαδικασίας και τις απαιτήσεις της αγοράς. Έτσι τα συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης καλούνται να προσαρμοστούν προς αυτές τις κατευθύνσεις, παρέχοντας ευρύτερες και βασικές επαγγελματικές γνώσεις και ικανότητες που συμπληρώνουν τη μετάδοση συγκεκριμένων και πολύ εξειδικευμένων πληροφοριών, γνώσεων και δεξιοτήτων.

Σ' αυτό το πλαίσιο τα παραδοσιακά δομημένα συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία ήταν προσανατολισμένα στην παροχή εφάπαξ γνώσεων και δεξιοτήτων, αδυνατούν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις ανάπτυξης γενικών ικανοτήτων μάθησης, εποπτείας και αυτοαξιολόγησης. Πρέπει, δηλαδή, να μεταβούμε από την τυπική στατική μαθησιακή διαδικασία σε μια δυναμική διαδι-

¹² Γνώμη Πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε. υπ' αριθμ. 17 για την "Επαγγελματική Κατάρτιση".

κασία. Σε αυτήν τη διαδικασία οι ρόλοι και οι σχέσεις εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου / θεωρίας, πρακτικής και εκπαίδευσης / παραγωγής διαχέονται σε πολλά επίπεδα αλληλεπίδρασης και προσαρμογής στις σύγχρονες απαιτήσεις απόκτησης ικανοτήτων επικοινωνίας, συνεργασίας, συντονισμού και αυτομάθησης.

Ο αγροτικός τομέας χαρακτηρίζεται, και από όσα προαναφέρθηκαν, από προφανείς ιδιομορφίες που έχουν σχέση τόσο με την χωρική ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του, όσο και με το μέσο "προφίλ" του απασχολούμενου σ' αυτόν.

Οι δράσεις αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που αναλαμβάνονται από φορείς όπως το Υπουργείο Παιδείας και ο ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ είναι χρήσιμες και σε γενικά πλαίσια ανταποκρίνονται στο στόχο τους, την εκπαίδευση όσων ενδιαφέρονται να ασκήσουν επαγγέλματα του πρωτογενούς τομέα. Ο κύριος όγκος όμως των ασχολούμενων με την πρωτογενή παραγωγή (γεωργών, κτηνοτρόφων, αλιέων και δασεργατών) δεν καλύπτεται αρκούτως και συνεχίζει, εν πολλοίς, να ασκεί το επάγγελμά του με τον τρόπο που το έμαθε από τον προκάτοχό του στην γεωργική εκμετάλλευση και στην καλύτερη περίπτωση έχοντας βοηθηθεί σε κάποια στιγμή της

επαγγελματικής του ζωής από κάποια εκπαίδευση, ενώ πρόβλημα δημιουργεί και η πρόσβαση των μεγαλύτερων σε ηλικία αλλά ενεργών αγροτών/τισσών στην αγροτική εκπαίδευση.

Ο χωρικός κατακερματισμός των αγροτικών δραστηριοτήτων δημιουργεί μια πρώτη ανάγκη, αυτή της υποδοχής της πληροφόρησης σε απομακρυσμένες και αραιοκατοικημένες περιοχές. Οι υφιστάμενες δομές συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης τόσο του Υπουργείου Γεωργίας (πολλές από τις οποίες έχουν σήμερα "περάσει" στην αρμοδιότητα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης), όσο και οι πιστοποιημένες από το ΕΚΕΠΙΣ δεν μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτό το έργο αν δεν αποκτήσουν μια ευελιξία που θα τους επιτρέψει να φθάσουν όσο το δυνατόν πιο κοντά στον αγρότη. Σήμερα αποτελεί πανευρωπαϊκή εμπειρία ότι "για να βρεθούμε με τον αγρότη πρέπει να φθάσουμε εμείς κοντά του".

Θεωρώντας ότι η παραπάνω φιλοσοφία πρέπει να διαπνέει τις πολιτικές κατευθύνσεις εντός των οποίων θα υιοθετηθούν και θα εφαρμοστούν νομοθετικά και άλλα μέτρα για την αγροτική κατάρτιση, η Ο.Κ.Ε. διατυπώνει τις ακόλουθες προτάσεις πολιτικής και μέτρων.

IV. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΩΝ

1 α. **Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ως πρωταρχικό ζήτημα** την αντιμετώπιση του αποσπασματικού χαρακτήρα των φορέων που παρέχουν αγροτική κατάρτιση και την προώθηση του προγραμματισμού και του συντονισμού των ενεργειών κατάρτισης σε κεντρικό επίπεδο, υπό την αιγίδα του Εθνικού Φορέα Επαγγελματικής Κατάρτισης, η δημιουργία του οποίου έχει εξαγγελθεί στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση. Στην κατεύθυνση αυτή πρέπει να αξιοποιηθούν και να προσαρμοστούν κατάλληλα, με το βέλτιστο δυνατό τρόπο, οι πόροι του Γ' ΚΠΣ.

β. **Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί απαραίτητο** τον επανασχεδιασμό της αγροτικής κατάρτισης και την προσαρμογή της στις ιδιαιτερότητες του αγροτικού πληθυσμού στον οποίο στοχεύει. Σήμερα αντικείμενο κατάρτισης μπορεί να είναι τρεις ξεχωριστές ομάδες αγροτών: πρώτον οι νέοι αγρότες που είναι περισσότερο ευέλικτοι και ανοιχτοί στις αλλαγές, δεύτερον οι γυναίκες της υπαίθρου στις οποίες η αγροτική απασχόληση παρέχει συμπληρωματικό οικογενειακό εισόδημα και, τέλος, οι ενεργοί αγρότες κάποιας ηλικίας που αποτελούν και τη μεγάλη πλειοψηφία.

2. Η αγροτική εκπαίδευση και κατάρτιση οφείλει να διαθέτει έναν ολοκληρωμένο χαρακτήρα και να **στοχεύει**:

- α. Στην ανάδειξη του γεωργικού επαγγέλματος και στην κοινωνική του καταξίωση.
- β. Στην γενικότερη ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στην γεωργία.
- γ. Στην παροχή εξειδικευμένων γνώσεων για αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας σε συνδυασμό με τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και το σεβασμό της αειφόρου ανάπτυξης.

Οι στόχοι αυτοί πρέπει να εξυπηρετούνται από αλληλοσυμπληρούμενες **δράσεις**:

- πληροφόρησης,
- κατάρτισης και
- συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης.

3. Οι παραπάνω δράσεις που συνιστούν μία αναπόσπαστη ενότητα πρέπει να παρέχονται σε **αποκεντρωμένη** βάση, ώστε να έχει ο κάθε αγρότης άμεση πρόσβαση στην πληροφόρηση, στην κατάρτιση και στη συμβουλευτική. Για το σκοπό αυτό **η Ο.Κ.Ε. προτείνει** να συσταθούν στο πλαίσιο των ΚΕ.Γ.Ε (που καλύπτουν γεωγραφικά σχεδόν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας) **"Κέντρα Ολοκληρωμένης Υποστήριξης Αγροτών"**. Τα Κέντρα αυτά θα προσφέρουν ένα συνδυασμό υπηρεσιών και, ειδικότερα, έρευνα αναγκών, πληροφόρηση-ενημέρωση, ενίσχυση της πρακτικής εξάσκησης (υποδομές, εργαστήρια, πρότυπα κτήματα κ.λπ.), βελτίωση του περιβάλλοντος κατάρτισης που προσφέρουν τα ΚΕ.Γ.Ε.(π.χ. δημιουργία modules) και εξατομικευμένη υποστήριξη των αγροτών. Η προτεινόμενη αποκεντρωση θα λειτουργήσει αποτελεσματικότερα μέσω της σύνδεσης όλων των αγροτικών αυτών φορέων σε ένα δίκτυο που θα καλύπτει ολόκληρη τη χώρα και το οποίο θα διασφαλίζει ότι οι παρεμβάσεις θα υλοποιούνται στο πλαίσιο της συνέργειας και της συμπληρωματικότητας.

Η Ο.Κ.Ε. προτείνει συμπληρωματικά τη δημιουργία κεντρικής μονάδας δεδομένων (τράπεζας δεδομένων) που θα τροφοδοτεί με στοιχεία το δίκτυο, θα προσφέρει κωδικοποιημένη την κοινοτική και εθνική αγροτική νομοθεσία κ.λπ. και θα αποτελεί έναν τόπο συνάντησης και συνεργασίας ερευνητικών κέντρων και ενδιαφερόμενων φορέων.

4. Η αγροτική εκπαίδευση και κατάρτιση πρέπει να αποστεί από καθιερωμένα εκπαιδευτικά σχήματα που βασίζονται στην από έδρας διδασκαλία και στη λογική των μακροχρόνιων προγραμμάτων κατάρτισης. Ο αγρότης που ήδη εργάζεται στην γεωργική του εκμετάλλευση δεν μπορεί να απουσιάζει από αυτήν για μεγάλα χρονικά διαστήματα, ούτε να μετακινείται μακριά από τον τόπο κατοικίας του για να δεχτεί κατάρτιση. Μικρές σε διάρκεια, προσανατολισμένες στην δραστηριότητά του καταρτίσεις, μπορεί να είναι πιο χρήσιμες και πιο ελκυστικές γι' αυτόν. **Η Ο.Κ.Ε. προτείνει** το σχεδιασμό μεθόδων εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης που θα είναι εξειδικευμένες για τον τομέα και θα λαμβάνουν υπόψη τις δυσκολίες τις οποίες αυτή η ομάδα-στόχος αντιμετωπίζει με τα εκπαιδευτικά προγράμματα που απαιτούν τη μακρόχρονη φυσική τους παρουσία. **Η Ο.Κ.Ε. προτείνει** ακόμα τη δημιουργία κινητών μονάδων ενημέρωσης και υποστήριξης, ειδικά στις ορεινές απομακρυσμένες περιοχές. **Προτείνεται**, επίσης, η χρονική διάρκεια των προγραμμάτων να είναι συνάρτηση της ταυτότητας του εκπαιδευόμενου και του αντικειμένου της κατάρτισης.
5. Θα πρέπει να ενισχυθεί ουσιαστικά η συμμετοχή των κοινωνικών φορέων στα σχήματα κατάρτισης, έτσι ώστε αυτά να γίνουν περισσότερο αποτελεσματικά.
6. Είναι αναγκαία η ανάληψη προσπάθειας, ώστε σε ολόκληρη την εκπαιδευτική διαδικασία να δοθεί έμφαση στη δημιουργία μιας θετικής εικόνας για τη γεωργία, καθώς αποτελεί κοινή ευρωπαϊκή πεποίθηση ότι η γεωργία έχει μια αρνητική εικόνα όχι μόνον μεταξύ των κατοίκων των αστικών κέντρων αλλά και μεταξύ των κατοίκων των αγροτικών περιοχών.
7. Να προωθηθεί ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών, που θα λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι πολλοί εκπαιδευτές αν και διαθέτουν μια σημαντική εμπειρία του χώρου αγνοούν τις σύγχρονες τεχνολογίες και τη χρήση τους ενώ νέοι ενημερωμένοι εκπαιδευτές αγνοούν συνήθως το χώρο και τους συντελεστές του.
8. Να επανακαθοριστούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα με βάση το νέο ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν οι αγρότες στον ευρύτερο χώρο της υπαίθρου (πολυδραστηριότητα, κ.λπ.) αλλά και την ανάγκη να αποδεχτούν την ιδέα της αλλαγής, με έμφαση στους νέους αγρότες.
9. Οι στόχοι της εκπαίδευσης να οδηγούν προς την βελτιστοποίηση της ποιότητας και την υιοθέτηση μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον.
10. Να προωθηθεί η εκπαίδευση και η στήριξη των γυναικών πρωτοβουλιών στην ύπαιθρο, καθώς η απασχόληση των γυναικών όχι μόνον δημιουργεί ένα σημαντικό, συχνά, συμπληρωματικό εισόδημα για την αγροτική οικογένεια, αλλά συμβάλλει και στην εδραίωση της πεποίθησης μεταξύ των γυναικών ότι η ύπαιθρος μπορεί να προσφέρει νέες δυνατότητες καθιστώντας τις, έτσι, συνηγόρους της παραμονής της αγροτικής οικογένειας στον τόπο της.
11. Να επιταχυνθεί η διαδικασία πιστοποίησης του αγροτικού επαγγέλματος (χορήγηση "Πράσινου Πιστοποιητικού").
12. Να προωθηθεί η διεξαγωγή μελετών για την απασχόληση στον αγροτικό τομέα, καθώς και για την καταγραφή των γεωργικών επαγγελμάτων και των συμπληρωματικών δραστηριοτήτων ανά περιοχή.
13. Να προβλεφθούν μέτρα και πόροι για την κατάρτιση των αλλοδαπών και άλλων ειδικών κατηγοριών αγροεργατών, που ενδεχόμενα απαιτούν μία πρόσθετη προσαρμογή για την ενίσχυση της δραστηριότητάς τους.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.
Καθηγητής **ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΙΝΤΗΣ**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Η μέση γεωργική εκμετάλλευση καλύπτει επιφάνεια μόνον 43 στρεμμάτων (έναντι 164 στρεμμάτων στην Ε.Ε.) και συγκεκριμένα σύμφωνα με τον ακόλουθο Πίνακα:

Μέσος όρος επιφάνειας αγροτικών εκμεταλλεύσεων στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε στρέμματα (στοιχεία Eurostat 1993)	
Βέλγιο	176
Δανία	371
Γερμανία	281
Ελλάδα	43
Ισπανία	179
Γαλλία	351
Ιρλανδία	268
Ιταλία	59
Λουξεμβούργο	374
Ολλανδία	168
Αυστρία	154(1995)
Πορτογαλία	81
Φινλανδία	217(1995)
Σουηδία	344(1995)
Ην. Βασίλειο	673
Μ.Ο. ΕΕ-12	164

Παράλληλα η διάρθρωση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα δυσμενής καθώς επί συνόλου 821.390 αγροτικών εκμεταλλεύσεων (Υπουργείο Γεωργίας "Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης -Τμήμα Εγγυήσεων 2000-2006- Παραρτήματα , Αθήνα , Ιούνιος 2000)) οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις με μέγεθος μέχρι 50 στρέμματα ανέρχονται σε 626.760, από 50-100 στρέμματα σε 116.080, από 100-200 στρέμματα σε 53.830 , από 200-300 στρέμματα σε 13.420 , από 300-500 στρέμματα σε 8.140 και άνω των 500 στρεμμάτων σε 3160 .

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Ηλικιακή σύνθεση του ενεργού αγροτικού πληθυσμού στην Ελλάδα

Κάτω των 25 ετών	7,7%
25-34 ετών	12,6%
35-44	16,3%
45-54	21,7%
55-64	30,1%
Άνω των 65 ετών	11,6%

ΠΗΓΗ: European Commission, The Agricultural Situation in the European Union , Report 1997.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας σύμφωνα με την Οδηγία 75/268/ΕΟΚ και τις μετέπειτα τροποποιήσεις της

	Έκταση στο σύνολο της χώρας (%)	Καλλιεργούμενες εκτάσεις (συμπεριλαμβανομένων των αγροναπαύσεων) στο σύνολο	Δάση (%)	Βοσκότοποι (%)	Πληθυσμός (%)
Ορεινές	59,9	33,6	80,5	71,3	15,6
Μειονεκτικές	22,7	34,9	11	20,4	12,3
Σύνολο	82,6	68,5	91,5	91,7	27,9

ΠΗΓΗ: "Ορεινές και μειονεκτικές Περιοχές της Ελλάδας-Αγρο(το) τουρισμός", Ιακωβίδου Ο, Βλάχου Χ, Βώλτσου Α, Παρταλίδου Μ, ΓΕΩΤΕΕ, 1999.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Διάρθρωση γεωργικής παραγωγής με βάση τις καλλιεργούμενες εκτάσεις

ΣΙΤΗΡΑ	30,5%
ΡΥΖΙ	0,6%
ΤΕΥΤΛΑ	1,1%
ΕΛΑΙΟΥΧΑ	0,6%
ΕΛΑΙΟΔΕΝΔΡΑ	17,4%
ΒΑΜΒΑΚΙ	11,2%
ΚΑΠΝΟΣ	1,6%
ΠΑΤΑΤΑ	1,3%
ΤΟΜΑΤΕΣ	0,9%
ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ	0,2%
ΜΗΛΑ	0,4%
ΑΧΛΑΔΙΑ	0,1%
ΡΟΔΑΚΙΝΑ	1,3%
ΒΕΡΙΚΟΚΑ	0,1%
ΠΕΠΟΝΙΑ	0,2%
ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	1,4%
ΑΜΥΓΔΑΛΑ	0,6%

ΠΗΓΗ: European Commission, The Agricultural Situation in the European Union, Report 1998.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (1995)	
ΧΟΙΡΙΝΟ ΚΡΕΑΣ	3%
ΒΟΔΙΝΟ ΚΡΕΑΣ	2%
ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ	15%
ΑΥΓΑ	2%
ΓΑΛΑ	20%
ΣΙΤΗΡΑ	49%
ΦΡΟΥΤΑ	57%
ΛΑΧΑΝΙΚΑ	3%

ΠΗΓΗ: European Commission, The Agricultural Situation in the European Union, Report 1998.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ
ΑΒΕΡΩΦΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ	1. ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ 2. ΖΩΟΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΣΥΓΓΡΟΥ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	1. ΑΝΘΟΚΗΠΟΥΡΙΚΗΣ 2. ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑΣ
ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΤΥΡΟΚΟΜΙΑΣ- ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΝΕΜΕΑΣ	ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΑΣ-ΟΙΝΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΒΛΑΣΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΖΩΟΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΔΡΑΜΑΣ	ΦΥΤΩΝ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ
ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ
ΚΡΗΤΗΣ	ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΩΝ
ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ-ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΜΟΡΦΗ
ΛΕΣΒΟΥ	ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΠΟΠ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΙΔΙΟΥΤΥΠΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ- ΗΠΙΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΦΥΤΩΝ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	ΞΥΛΟΓΛΥΠΤΙΚΗΣ-ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΠΛΟΥ

ΠΗΓΗ: ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ.

Στην Ολομέλεια της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 2000 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ανδρέας Κιντής

Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Α΄ ΟΜΑΔΑ

Αναλυτής Νικόλαος
Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Σ.Ε.Β.

Κανελλόπουλος Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Καραμαλάκος Δημήτριος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Καψάλης Δημήτριος
Επίτιμος Πρόεδρος Ε.Σ.Ε.Ε.

Κεφάλας Χαράλαμπος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Κυριαζής Δημήτριος
πρώην Πρόεδρος Σ.Ε.Β.

Φλέγγας Σπυρίδωνας
Μέλος Δ.Σ. Σ.Ε.Β.

Παπαδημητρίου Ιωάννης
Β΄ Αναπλ. Γεν. Γραμματέας
Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

σε αναπλήρωση του
Σουλτανά Ευάγγελου
Μέλους Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Αβραμόπουλος Παναγιώτης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αραζού Λεονάρδος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αυγητίδης Ελευθέριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Βούτος Παναγιώτης
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Δεληγιάννης Αναστάσιος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κόλλιας Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κωνσταντινίδης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λαιμός Στέφανος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Μανώλης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Μελισσάρης Νικόλαος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Παπαντωνίου Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Παυλιδάκης Γεώργιος
σε αναπλήρωση του
Πολυζωγόπουλου Χρήστου
Προέδρου Γ.Σ.Ε.Ε.

Σκαρμούτσος Διονύσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Τσουκαλάς Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Γ΄ ΟΜΑΔΑ

Αλεξόπουλος Παναγιώτης
Πρόεδρος Οικονομικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

Βάγιας Παναγιώτης
Εκπρόσωπος Γεωτεχνικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

Βουμβουλάκης Μιχαήλ
Β΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Γωνιωτάκης Γεώργιος
Β΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ. ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.

Κανταρτζής Αθανάσιος
Μέλος Δ.Σ. Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Καραγιάννης Δημήτριος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Κοιμήσης Απόστολος
Γενικός Γραμματέας Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Κορκοβέλος Ιωάννης
Εκπρόσωπος Δ.Σ.Α.

Λίτσος Φώτης
Γενικός Γραμματέας Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Βοϊκλής Γεώργιος
Εκπρόσωπος Κέντρου
Προστασίας Καταναλωτών
σε αναπλήρωση του
Μαγουλά Γεωργίου
Προέδρου Δ.Σ. ΚΕ.Π.ΚΑ.

Γκίνης Σοφοκλής
ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.
σε αναπλήρωση του
Φάκα Χρήστου
Μέλους Δ.Σ. ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γρηγόριος Παπανίκος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της κας Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: (01) 9249510-2, Fax: (01) 9249514, e-mail: iproke@otenet.gr